

KAMU İÇ DENETÇİLERİNİN PERFORMANSININ BELİRLENMESİNE ETKİSİ AÇISINDAN DIŞ DEĞERLENDİRME*

*Bu makale Paşa Bozkurt tarafından hazırlanan Nisan 2013 tarihli ve aynı başlıklı Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Kamu Yönetimi Yüksek Lisans Programı (İ.Ö.) dönem projesinden yararlanılarak yazılmıştır.

Paşa BOZKURT
İç Denetçi, CGAP, DSI

GİRİŞ

Geleneksel bütçe sistemlerinden çağdaş bütçe sistemlerine geçiş ile birlikte kamu kesiminin denetim kapsamı da gelişmiş, harcamaların yasallık ve maddi doğruluklarının yanı sıra, kamu kesiminin verimlilik ve etkinliği de denetimin ilgi alanına girmiştir (Akyel-Köse, 2010: 16).

Denetlemenin ne sonuç verdiği denetleme sonucu önerilen konuların yerine getirilip getirilmediği, ne gibi düzenlemeler yapıldığı, ancak denetleme sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ortaya çıkar (Tortop, 1974: 36).

Denetimden beklenen faydaya ulaşabilmek için ise denetimin gelişigüzel yöntem ve tekniklerle değil, önceden belirlenmiş standartlar ve kriterler çerçevesinde yapılması gerekir. Bunu sağlamak için ise denetim sürekli izleme ve dönemsel olarak değerlendirilmelere tabi tutulmalıdır. İşte bu gerekçelerle modern dünyada denetim anlayışı değişime başlamış, denetimin sürekli kendisini geliştirmesi yönünde izleme ve değerlendirme anlayışı yaygın hale gelmektedir. Türkiye’de de 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile iç denetim kavramı mevzuatımıza girmiş, 5018 sayılı kanun temelinde bu konu ile ilgili düzenlemeler yapılmış ve yapılmaktadır. 5018 sayılı kanunun verdiği yetkiye istinaden İç Denetim Koordinasyon Kurulu (İDKK) İç Denetim Kalite Güvence ve Geliştirme Programını (KGGP) yayınlamıştır. Bu KGGP çerçevesinde kamu iç denetim birimleri de kendi KGGP yayınlamaya başlamıştır. KGGP kapsamında iç denetim birimlerinin kendi kendilerini sürekli izleme, dönemsel olarak da iç ve dış değerlendirmeye tabi tutulma şeklinde bir değerlendirme sistemi öngörülmüştür. Bu değerlendirmeler temelde İDKK tarafından yayınlanan Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak Kurallarına kamu iç denetim birimlerinin ne ölçüde uygun faaliyette bulduklarını tespit

etmek ve uygun faaliyette bulunmalarını sağlamak amacını taşımaktadır.

Dönemsel değerlendirmelerden iç değerlendirme yıllık olarak her bir iç denetim biriminin kendi kendini değerlendirmesi şeklinde yapılmaktadır. İç denetim birimlerinin dış değerlendirmesi ise İDKK tarafından 5 yılda bir yapılmaktadır.

Bu çalışmada dış değerlendirme ile ilgili yapılan anket çalışmasının sonuçlarından hareketle kamu iç denetçilerinin performansının belirlenmesinde dış değerlendirmenin ne kadar etkin olduğu değerlendirilerek, dış değerlendirmenin gelişime açık taraflarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

İDKK'nın yayınladığı Kalite Güvence ve Geliştirme Programı çerçevesinde kamu iç denetim birimlerinde 2012 yılında dış değerlendirme çalışmaları başlatılmıştır. Ülkemizde yeni bir uygulama olan dış değerlendirmenin 2012 yılında toplam 18 kamu iç denetim biriminde yapılması ve diğer kamu iç denetim birimlerinde de yapılacak olması nedeniyle henüz uygulamanın ilk safhalarında, söz konusu dış değerlendirmenin anket tekniğinden yararlanılarak değerlendirilmesi, etkililiğinin artırılması için ne gibi koşulların sağlanması gerektiğinin tespiti önem arz etmektedir. Bu çalışma, dış değerlendirmenin etkililiğine yönelik ilk ampirik çalışma özelliğini taşımaktadır.

1.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada yöntem olarak; nicel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

Dış değerlendirmenin yöntem ve etkililiğine yönelik iç denetçilerin düşüncelerinin toplanması ve değerlendirilmesi, dış değerlendirmenin geliştirilmeye açık yönlerinin olup olmadığının tespiti amacıyla anket tekniği ile **saha taraması** yöntemi uygulanmıştır.

1.1.Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini 2012 yılında dış değerlendirmeden geçen toplam 18 kamu iç denetim birimi iç denetçileri oluşturmaktadır. Örneklem ise söz konusu 18 kamu iç denetim birimi başkanlarına, birimlerin-

deki tüm iç denetçilere iletmeleri hususu da belirtilerek elektronik posta yoluyla anket gönderilerek ve anket çalışmasına elektronik posta yoluyla katılmaları istenerek oluşturulmuştur. Yapılan anket çalışmasına 3 iç denetçi doldurdıkları anket formunu elden teslim ederek 61 iç denetçi de elektronik posta yoluyla göndererek katılmış, ancak 1 anket formu çok sayıda doldurulmayan maddeler olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısıyla toplam 63 katılımcının doldurduğu anket formu değerlendirilmiştir. Söz konusu 18 iç denetim biriminde toplam 185 iç denetçi çalışmakta (www.idkk.gov.tr, 11.03.2013) olduğundan değerlendirmeye alınan katılımcı oranı %34 olmaktadır.

1.2.Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak "yapılandırılmış anket" tekniğinden yararlanılmıştır. Söz konusu anket iki bölümden ve toplam 20 sorudan oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcılara ilişkin kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise, iç denetçilerin, performanslarının belirlenmesine etkisi açısından dış değerlendirmeye bakışı, dış değerlendirmenin etkinliği ve iç denetime katkısını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

1.3.Verilerin Toplanması

2012 yılında dış değerlendirmeden geçmiş 18 kamu iç denetim birimi başkanlarına, birimlerindeki tüm iç denetçilere iletmeleri hususu da belirtilerek elektronik posta yoluyla anket gönderilerek ve anket çalışmasına elektronik posta yoluyla katılmaları istenmiştir. Yapılan anket çalışmasına 04.04.2013 tarihine kadar 3 iç denetçi doldurdıkları anket formunu elden teslim ederek 61 iç denetçi de elektronik posta yoluyla göndererek katılmış, ancak 1 anket formu çok sayıda doldurulmayan önermeler olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısıyla toplam 63 katılımcının doldurduğu anket formu değerlendirmeye alınmıştır.

1.4.Verilerin Analizi

Yapılan ankete katılımcıların birinci bölümde kişisel bilgileri ile ilgili uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. İkinci bölümde, iç denetçilerin, performans-

larının belirlenmesine etkisi açısından dış değerlendirmeye bakışı, dış değerlendirmenin etkinliği ve iç denetime katkısını belirlemeye yönelik sorulara ise “Katılıyorum”, “Katılmıyorum” ve “Kararsızım” şeklinde üç seçenek sunulmuş ve uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Bu çalışmanın amacına yönelik elde edilen istatistiksel veriler, kamu iç denetim birimlerinde daha etkili bir dış değerlendirme yöntemi ve uygulamasının yapılabilirliği yönünden değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2. ARAŞTIRMAYA KATILANLARA İLİŞKİN BİLGİLER

Anketin 1.bölümünde ankete katılanlara ilişkin kişisel bilgiler elde etmeye yönelik sorulara yer verilerek katılımcıların kişisel bilgileri konusunda veriler elde edilmiştir.

2.1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

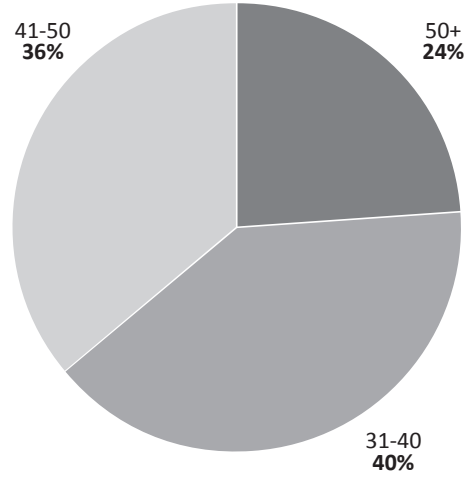
Değerlendirmeye alınan 63 adet anketi, katılımcıların 5’i kadın (% 8), 58’i erkek (% 92) olarak cevaplamıştır. Kamuda görev yapan iç denetçilerinin cinsiyet itibarıyla sayılarına ulaşılamamıştır. Ancak kadın iç denetçilerin toplam içindeki oranının % 10 civarında olduğunu gözlem olarak ifade edebiliriz. Dolayısıyla, katılımcılar cinsiyet yönünden popülasyonu büyük ölçüde temsil etmektedir.

Grafik 1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

2.2. Katılımcıların Yaşlarına Göre Dağılımı

Katılımcıların yaşlarına ilişkin dağılım ise aşağıdaki grafikte görülmektedir.

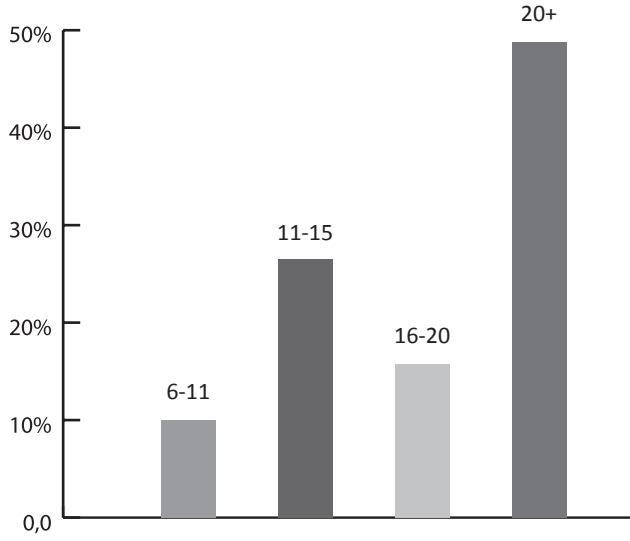
Grafik 2: Katılımcıların Yaş Dağılımı

Yukarıdaki grafikte, katılımcıların %40’ının 31-40 yaş grubu, %36’sının 41-50 yaş grubunda olduğu, 50+ yaş grubundaki katılımcı oranının ise %24 olduğu, dolayısıyla genel olarak katılımcıların genç ve orta yaş grubundan oluştuğu görülmektedir. Kamuda görev yapan iç denetçilerinin yaş dağılımı itibarıyla sayılarına ulaşılamamıştır. Ancak bir gözlem olarak katılımcıların yaş dağılımı açısından geneli temsil ettiğini ifade edebiliriz.

2.3. Katılımcıların Mesleki Deneyimlerine Göre Dağılımı

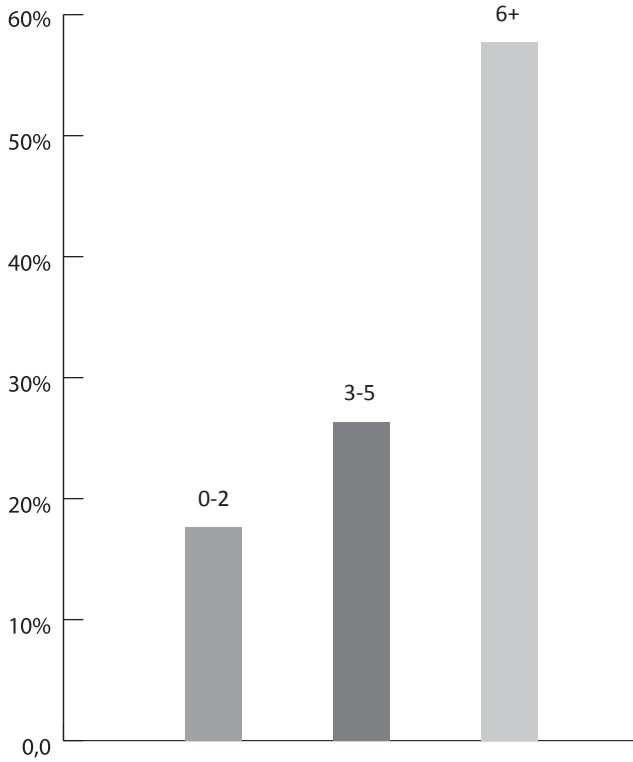
Katılımcıların kamu kurumlarında toplam görev yılı dağılımına ilişkin bilgiler aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Aşağıdaki grafikte, kamu kurumlarında 10 yıldan fazla çalışma süreleri olan katılımcıların %90’ın üzerinde bir orana sahip olduğu, bu oranın bir önceki grafikteki yaş dağılımı ile tutarlı olduğu görülmektedir.

Grafik 3: Katılımcıların Kamu Kurumlarında Toplam Görev Yılı

Katılımcıların iç denetçi olarak çalıştıkları yıl dağılımı ise aşağıdaki grafikte gösterilmiştir. Katılımcıların büyük bölümünün 6 yıldan fazla iç denetim tecrübesine sahip olduğu görülmektedir.

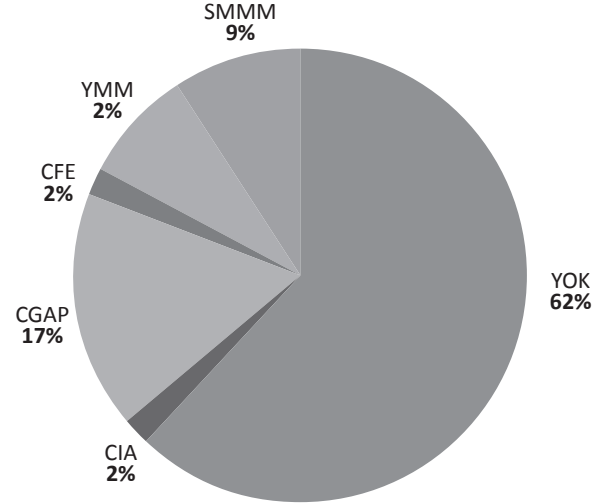

Grafik 4: Katılımcıların İç Denetçi Olarak Çalıştıkları Yıl

2.4. Katılımcıların İç Denetçi Sertifikası Dışında Sahip Oldukları

Mesleki Sertifikalara Göre Dağılımı

Katılımcıların iç denetçi sertifikası dışında sahip oldukları mesleki sertifikalara göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Grafikte görüldüğü üzere katılımcıların %62'sinin iç denetçi sertifikası dışında başka mesleki sertifikası bulunmamaktadır. Uluslararası mesleki sertifikaya sahip olanların oranı ise %21'dir. Uluslararası sertifika sahibi olanların oranı, İDKK'nın dış değerlendirme uzmanı olarak görevlendirebileceği potansiyel açısından önemlidir.

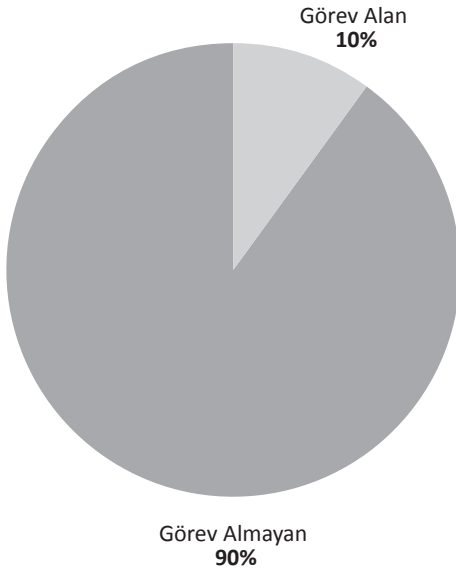
Grafik 5: Katılımcıların İç Denetçi Sertifikası Dışında Sahip Oldukları Mesleki Sertifikalara Göre Dağılımı

2.5. Katılımcıların 2012 Yılında Dış Değerlendirme Uzmanı Olarak

Görev Alıp Almadıklarına Göre Dağılımı

Katılımcıların 2012 yılında dış değerlendirme uzmanı olarak görev alıp almadıklarına göre dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Görüldüğü üzere katılımcıların 2012 yılında sadece %10'u dış değerlendirme uzmanı olarak görevlendirilmiştir. Dış değerlendirme uzmanı olarak görev vermek için İDKK, uluslararası sertifika sahibi olmanın yanında en az üç yıllık iç denetim tecrübesi aramaktadır. Dolayısıyla bir önceki grafikte görüleceği üzere %21 oranında uluslararası

sertifika sahibi olan katılımcıların bir kısmının 2012 yılında dış değerlendirme uzmanı olarak görevlendirilmemesinin nedeni, 2012 yılında henüz en az 3 yıllık iç denetim tecrübesine sahip olmamaları veya görevlendirmelerden daha sonraki tarihlerde uluslararası sertifika sahibi olmalarından kaynaklanmış olabilir. Bu açıdan bir tutarsızlık görülmemiştir.

Grafik 6: Katılımcıların 2012 Yılında Dış Değerlendirme Uzmanı Olarak Görev Alıp Almadıklarına Göre Dağılımı

3. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR

Araştırmaya ilişkin yedi önemli bulguya ulaşılmıştır:

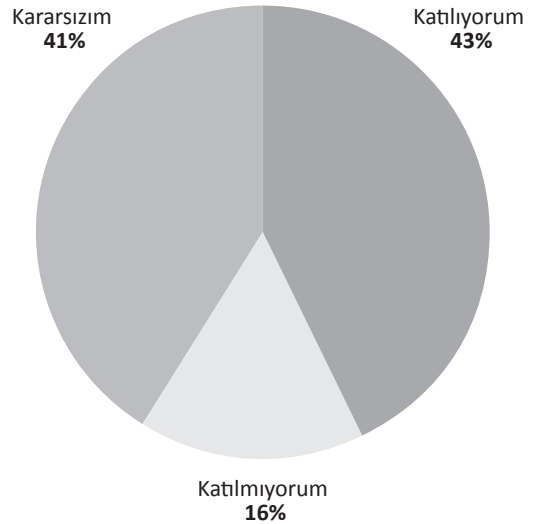
1. Dış değerlendirme görev alan iç denetçilerin dış değerlendirme yetkinliği konusunda tereddüt vardır.
2. Dış değerlendirme uzmanları İDKK'da kadrolu olabilir.
3. Dış değerlendirme konusunda daha açık ve detaylı düzenlemeye ihtiyaç vardır.
4. Dış değerlendirme, Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak Kurallarına uygunluğu sağlamaktadır.
5. Dış değerlendirme niteliksel performansı artırmıştır.
6. Dış değerlendirme niteliksel performansı belirlemede önemli bir araçtır.

7. Dış değerlendirme iç denetim birimlerinin güvenilirliğini artırmıştır.

Söz konusu bulgularla ilgili açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

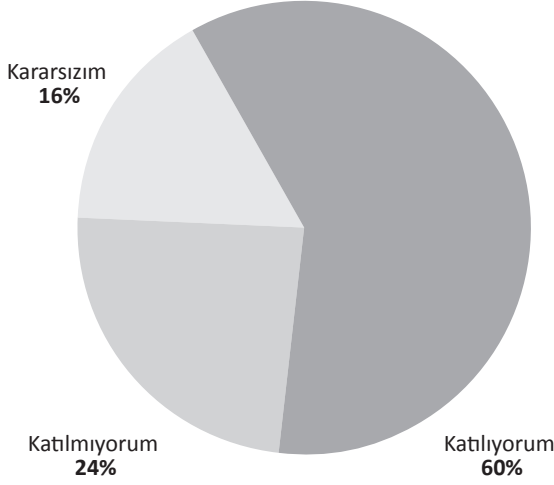
3.1. Dış Değerlendirmede Görev Alan İç Denetçilerin Dış Değerlendirme Yetkinliği

Dış değerlendirme görev alan iç denetçilerin yetkinliği ile ilgili katılımcılara iki önerme sunulmuştur. Dış Değerlendirmede görev alan iç denetçiler Dış Değerlendirme yapabilecek yetkinliğe sahiptirler, şeklindeki 7. önermeye verilen cevapların dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Görüldüğü üzere kararsız olanların oranı (%41) katılanların oranına (%43) yakın çıkmış olup, katılmayanlar (%16) da dikkate alındığında dış değerlendirme görev alanlarının yetkinliği konusunda iç denetçilerin tereddüt ettikleri sonucuna varılmıştır.

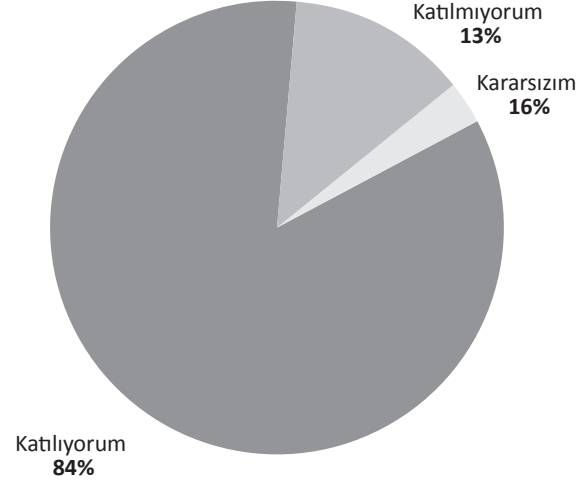

Grafik 7: Dış Değerlendirmede Görev Alanlar Yetkindir

Dış Değerlendirmede görev alacak iç denetçilerde uluslararası sertifika sahibi olma şartı aranması doğrudur, şeklindeki 8. önermeye verilen cevapların dağılımı ise aşağıdaki grafikte gösterilmektedir. Görüldüğü üzere iç denetçilerin önemli bir bölümü (%60) bu önermeye katılmışlardır.

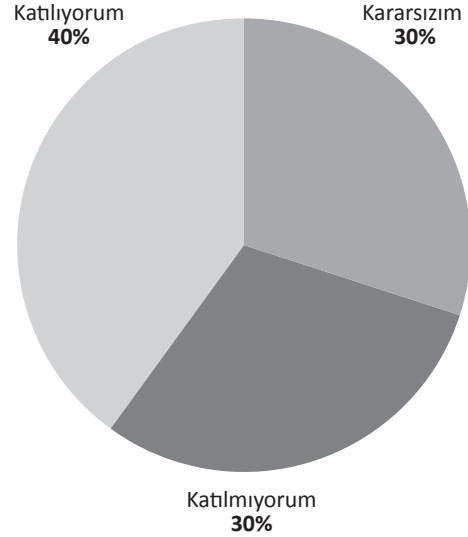
Grafik 8: Uluslararası Sertifika Sahibi Olma Şartı Aranması Doğrudur

Grafik 9: Dış Değerlendirmede Görev Alanların Farklı Kurumlarda Çalışan İç Denetçilerden Seçilmesi Doğru Bir Yöntemdir

3.2. Dış Değerlendirme Uzmanlarının İDKK'da Kadrolu Olabilmesi

Dış değerlendirme uzmanlarının farklı kamu kurumlarındaki iç denetçilerden seçilmesi mi yoksa İDKK'da kadrolu Dış Değerlendirme Uzmanı istihdam edilirse mi doğru olacaktır, sorusunun cevabı için iç denetçilere iki önerme sunulmuştur. Dış Değerlendirmede görev alanların farklı kamu kurumlarında çalışan iç denetçilerden seçilmesi doğru bir yöntemdir, şeklindeki 9.önermeye verilen cevapların dağılımı aşağıda grafik 9'da gösterilmektedir. Görüldüğü üzere iç denetçilerin önemli bir bölümü (%84) bu önermeye katılmışlardır. Ancak aşağıdaki grafik 10'da görüldüğü üzere Dış Değerlendirme görevi için İDKK'da kadrolu Dış Değerlendirme Uzmanları istihdam edilirse daha iyi olacaktır, şeklindeki 10.önermeye verilen cevapların dağılımı incelendiğinde katılanların oranı %40 olup, katılmayanların oranı %30 ve kararsızların oranı da %30'dur. Dolayısıyla bu önermeye yüksek bir katılım oranı çıkmamış olsa da iç denetçilerce soğuk bakılmadığı sonucuna varılabilir.

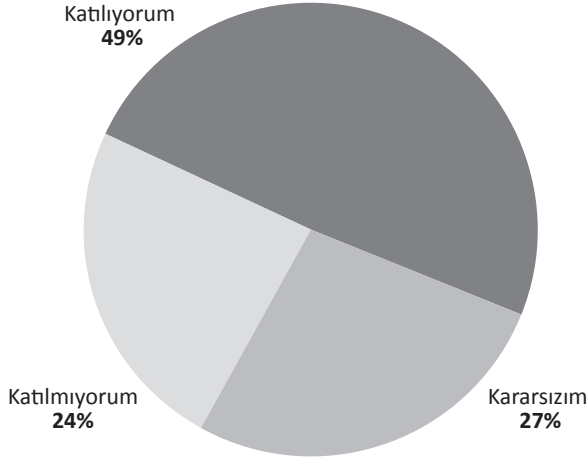

Grafik 10: İDKK'da Kadrolu Dış Değerlendirme Uzmanları İstihdam Edilirse Daha İyi Olacaktır

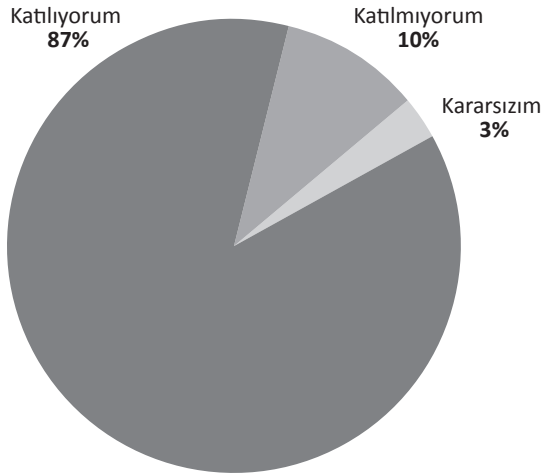
3.3. Dış Değerlendirme Konusunda Daha Açık ve Detaylı Düzenleme İhtiyacı

İDKK'nın yayınladığı Kalite Güvence ve Geliştirme Programında Dış Değerlendirme açık ve yeterli olarak anlatılmıştır, şeklindeki 11.önermeye verilen cevapların dağılımı aşağıda grafik 11'de gösterilmektedir. Görüldüğü üzere katılanların oranı sadece %49'dur. Dolayısıyla Dış değerlendirme konusunda daha açık

ve detaylı düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır, sonucuna ulaşılabilir. Grafik 12’de ise, birimimize ait bir Kalite Güvence ve Geliştirme Programı vardır, şeklindeki önermeye verilen cevapların dağılımı incelendiğinde; katılanların oranı %87 olup, ilerleyen dönemlerde bu oranın yükselmesi beklenebilir.

Grafik 11: KGGP’da Dış Değerlendirme Açık ve Yeterli Anlatılmıştır

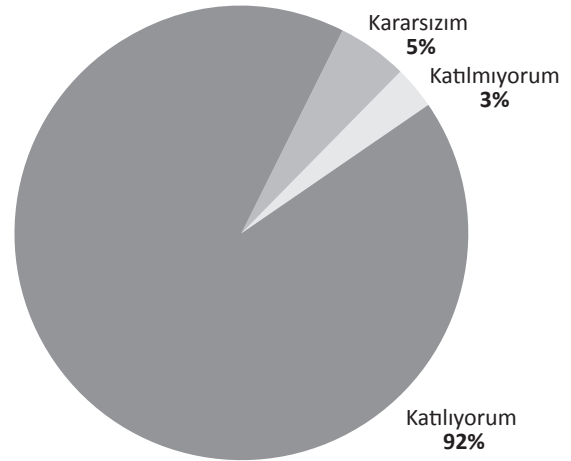
Grafik 12: Birimimize Ait Bir KGGP Vardır

3.4. Dış Değerlendirmenin Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek

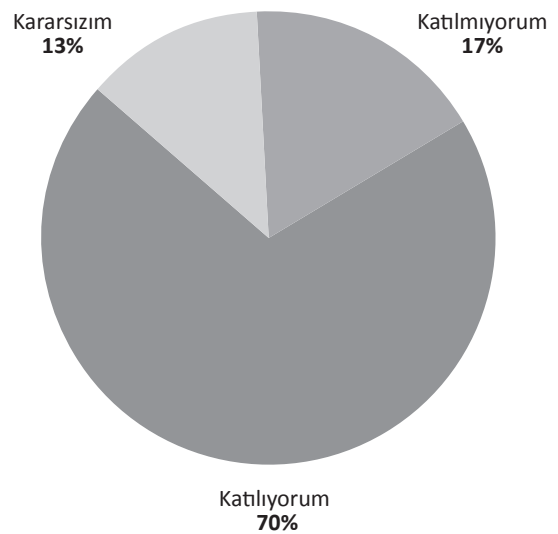
Ahlak Kurallarına Uygunluğu

Dış Değerlendirmenin en önemli getirisi, kamu iç denetim standartları ve meslek ahlak kurallarına uy-

gunluğu sağlamak olacaktır, şeklindeki 13.önermeye verilen cevapların dağılımı grafik 13’te gösterilmektedir. Kamu iç denetim standartları ve meslek ahlak kuralları yeterli ve açık bir şekilde belirlenmiştir, şeklindeki 14.önermeye verilen cevapların dağılımı ise grafik 14’te gösterilmektedir. Görüldüğü üzere katılımcıların büyük bölümü dış değerlendirmenin kamu iç denetim standartları ve meslek ahlak kurallarına uyumu sağlamakta katkı yaptığı, standartlar ile meslek ahlak kurallarının ise yeterli ve açık bir şekilde belirlendiği görüşündedir.

Grafik 13: Dış Değerlendirme, Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak Kurallarına Uygunluğu Sağlamaktadır

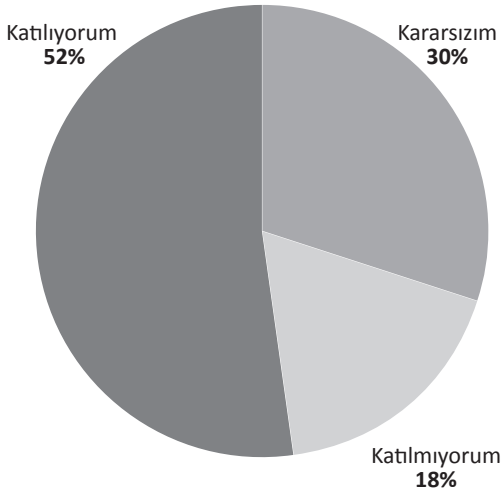

Grafik 14: Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak Kuralları Yeterli ve Açık Bir Şekilde Belirlenmiştir

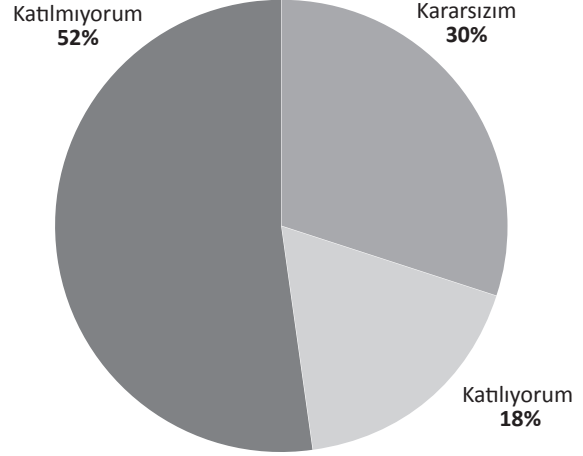
3.5. Dış Değerlendirmenin Niteliksel Performansı Artırması

Dış Değerlendirme birimimizde iç denetim faaliyetlerinin niteliksel performansının (Kalitesinin) artmasına yardımcı olmuştur, şeklindeki 15.önermeye verilen cevapların dağılımı grafik 15'te gösterilmektedir. Görüldüğü üzere bu önermeye katılımcıların %52'si katılırken, %30'u kararsız kalmış, %18'i ise katılmadığını ifade etmiştir. Bu sonuç, Dış Değerlendirmenin, dış değerlendirme yapılan iç denetim birimlerinin niteliksel performansına katkı yaptığı, ancak bu katkının sınırlı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Dış değerlendirmede görev alan iç denetçilerin yetkinliği konusunda tereddüt vardır, şeklindeki bulgu 2.10.1 ile dış değerlendirme konusunda daha açık ve detaylı düzenlemeye ihtiyaç vardır, şeklindeki bulgu 2.10.3, dış değerlendirme yapılan birimlerde niteliksel performansa katkının sınırlılığı yönündeki tespiti desteklemektedir.

Dış Değerlendirme birimimizde iç denetim faaliyetlerinin niceliksel performansının (Sayısının) artmasına yardımcı olmuştur, şeklindeki 16.önermeye verilen cevapların dağılımı ise grafik 16'da gösterilmektedir. Görüldüğü üzere bu önermeye katılımcıların sadece %18'i katıldığını belirtmiştir. Katılmayanlar (%52) ile kararsız kalanlar (% 30) toplamı (%82) dikkate alındığında, dış değerlendirme yapılan birimlerin niceliksel performansına önemli bir katkı sağlamadığı sonucuna varılabilir. Dolayısıyla, dış değerlendirme mevzuat açısından iç denetçilerin çalışmalarının niteliği üzerine yoğunlaşmış, nicelik konusuna yeterince değinilmemiştir, şeklindeki hipotezi anket sonuçları doğrulamıştır.

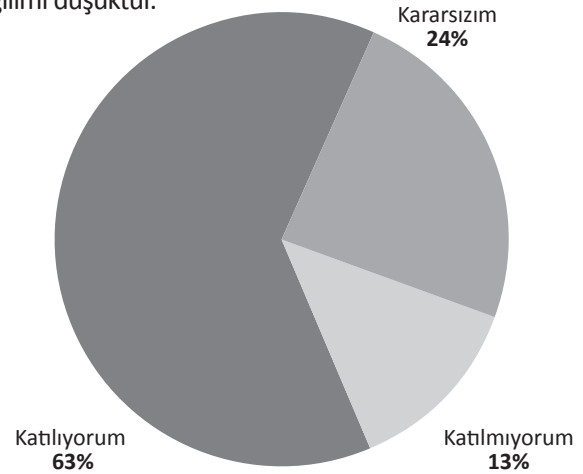
Grafik 15: Dış Değerlendirme Niteliksel Performansı Artırmıştır

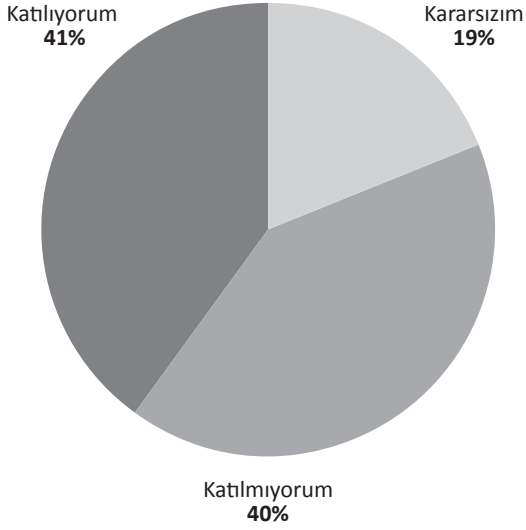
Grafik 16: Dış Değerlendirme Niteliksel Performansı Artırmıştır

3.6. Dış Değerlendirmenin Niteliksel Performansı Belirleme Aracı Olması

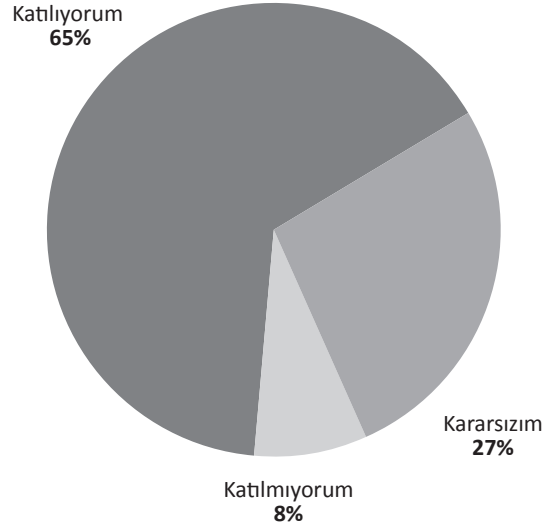
Dış Değerlendirme, iç denetim birimlerinin niteliksel performansını (Kalitesini) belirlemede önemli bir araçtır, şeklindeki 17.önermeye verilen cevapların dağılımı grafik 17'de gösterilmektedir. Dış Değerlendirme, iç denetim birimlerinin niteliksel performansını (Sayısını) belirlemede önemli bir araçtır, şeklindeki 18.nermeye verilen cevapların dağılımı ise grafik 18'de gösterilmektedir. Söz konusu grafikler incelendiğinde katılımcıların dış değerlendirme-yi niteliksel performansı belirlemede önemli bir araç olarak gördükleri, ancak niceliksel performansı belirlemede önermeye katılanların %41'i katıldığını, %40'ı katılmadığını, %19'u da kararsızlığını ifade etmiştir. Dolayısıyla katılımcıların genel olarak dış değerlendirme-yi niceliksel performansı belirlemede önemli bir araç olarak görme eğilimi düşüktür.

Grafik 17: Dış Değerlendirme Niteliksel Performansı Belirleme Aracıdır

Grafik 18: Dış Değerlendirme Niceliksel Performansı Belirleme Aracıdır

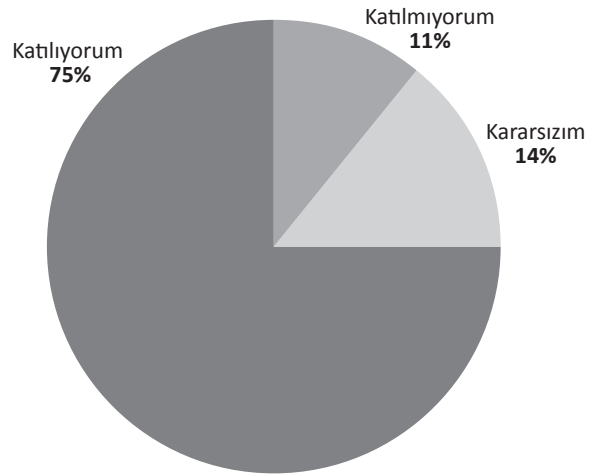

Grafik 19: Dış Değerlendirme İç Denetim Birimlerinin Güvenilirliğini Artırmıştır

3.7. Dış Değerlendirmenin İç Denetim Birimlerinin Güvenilirliğini Artırması

Dış Değerlendirme üst yönetici ve denetlenen birim yöneticileri nezdinde birimimizin güvenilirliğinin artmasında katkı yapmıştır, şeklindeki 19. önermeye verilen cevapların dağılımı grafik 19’da gösterilmektedir. Katılımcıların önemli bir çoğunluğu bu önermeye katılırken (%65), katılmayanların oranı sadece %8 olup, %27’si kararsız kalmıştır. Dolayısıyla dış değerlendirmenin iç denetim birimlerinin güvenilirliğine katkı yaptığı sonucu çıkmaktadır.

Dış Değerlendirmede görev alanların üst yönetici ve denetlenen birim yöneticileriyle görüşmeleri, değerlendirmede önemli bir araçtır, şeklindeki 20. önermeye verilen cevapların dağılımı ise grafik 20’de gösterilmektedir. Bu önermeye katılımcıların büyük çoğunluğu (%75) katılırken, %14’ü kararsız kalmış, sadece %11’i katılmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla dış değerlendirmede üst yönetici ve denetlenen birim yöneticileriyle görüşülmesi, değerlendirme için önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu görüşmeler üst yönetici ve denetlenen birim yöneticileri nezdinde iç denetim birimlerinin güvenilirliğinin artırmakta da katkı sağlayacaktır.

Grafik 20: Üst Yönetici ve Denetlenen Birim Yöneticileri İle Görüşülmesi Dış Değerlendirmede Önemli Bir Araçtır

4. SONUÇ

İç Denetim Koordinasyon Kurulu’nun 2011 yılında yayınladığı Kalite Güvence ve Geliştirme Programı çerçevesinde 2012 yılından itibaren iç denetim birimlerinde dış değerlendirme çalışmalarına başlamış olup, 2012 yılı içinde 18 iç denetim biriminde dış değerlendirme yapılmıştır. 2013 yılında da bir program çerçevesinde diğer bazı iç denetim birimlerinde dış değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Bu değerlendirmeler temelde İDKK tarafından yayınlanan Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak Kurallarına kamu iç denetim birimlerinin ne ölçüde uygun faaliyette bulduklarını tespit etmek ve uygun faaliyette bulunmalarını sağlamak amacıyla en az beş yılda bir yapılmaktadır. Ülkemize iç denetim kavramı 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile girmiş olup, henüz yeni diyebileceğimiz bir aşamada ve iç denetim birimlerinde dış değerlendirme henüz ilk defa yapılmaya başlanmıştır. Bu nedenle bu ampirik çalışma dış değerlendirme konusunda yapılmış ilk ampirik çalışma olması nedeniyle konuya iç denetçilerin bakış açılarını tespit etmesi bakımından önemlidir. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı dış değerlendirmeden geçmiş 18 kamu iç denetim birimindeki iç denetçilere anket uygulayarak dış değerlendirmenin geliştirilmeye açık yönlerinin bulunup bulunmadığını, varsa ne gibi iyileştirmeler yapılabileceğini tespit etmektir.

Bu çalışmada yapılan anket çalışmasının sonuçları değerlendirilerek kamu iç denetçilerinin performansının belirlenmesinde dış değerlendirmenin ne kadar etkin olduğu değerlendirilerek, dış değerlendirmenin gelişime açık taraflarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Yapılan anket çalışmasına 3 iç denetçi doldurdukları anket formunu elden teslim ederek 61 iç denetçi de elektronik posta yoluyla göndererek katılmış, ancak 1 anket formu çok sayıda doldurulmayan maddeler olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamıştır. Dolayısıyla toplam 63 katılımcının doldurduğu anket formu değerlendirilmiştir. Söz konusu 18 iç denetim biriminde toplam 185 iç denetçi çalışmakta (www.idkk.gov.tr, 11.03.2013) olduğundan değerlendirmeye alınan katılımcı oranı %34 olmaktadır. Kamu iç denetçilerini doğrudan ilgilendiren bu ampirik çalışmaya katılımın daha yüksek oranda olması beklenebilir. Katılımın beklenenden az olarak %34 oranında çıkması, iç denetçilerin genel olarak mesleki moral-motivasyon ihtiyacı içinde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Nitekim bu çalışma dolayısıyla bazı iç denetçiler mesleki moral-motivasyon açısından sıkıntılarını sözlü olarak ifade etmişlerdir.

Anket iki bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde kişisel bilgilere yönelik sorular yöneltilerek katılımcı-

ların kişisel bilgileri konusunda veriler elde edilmiştir. Kişisel bilgilerdeki veriler katılımcıların popülasyonu tespit edip etmediği açısından önemlidir ve bu çalışmada katılımcıların popülasyonu temsil ettiği sonucuna varılmıştır.

Anketin ikinci bölümünde ise iç denetçilerin, performanslarının belirlenmesine etkisi açısından dış değerlendirmeye bakışı, dış değerlendirmenin etkinliği ve iç denetime katkısı ile ilgili önermelere yer verilerek katılımcıların konu hakkındaki düşünceleri hakkında veriler elde edilmiştir.

Yapılan araştırmada dış değerlendirme ile ilgili şu tespitlere ulaşılmıştır:

- Dış değerlendirmede görev alan iç denetçilerin dış değerlendirmede yetkinliği konusunda katılımcılarda tereddüt vardır.
- Dış değerlendirme uzmanları İDKK'da kadrolu olabilir. Bu önermeye yüksek bir katılım oranı çıkmamış olsa da iç denetçilerce soğuk bakılmadığı sonucuna varılmıştır.
- Dış değerlendirme konusunda daha açık ve detaylı düzenlemeye ihtiyaç vardır.
- Dış değerlendirme, iç denetim birimlerinde Kamu İç Denetim Standartları ve Meslek Ahlak Kurallarına uygunluğu sağlamaktadır.
- Dış değerlendirme iç denetim birimlerinde niteliksel performansı artırmıştır. Ancak niceliksel performansa önemli bir katkısı olmamıştır.
- Katılımcılar genel olarak dış değerlendirmeyi niteliksel performansı belirlemede önemli bir araç olarak görürken, niceliksel performansı belirlemede önemli bir araç olarak görme eğilimi düşüktür.
- Dış değerlendirme üst yönetici ve denetlenen birim yöneticileri nezdinde iç denetim birimlerinin güvenilirliğini artırmıştır.
- Bu tespitler dikkate alındığında dış değerlendirmenin geliştirilmeye açık yönleri ile ilgili olarak yapılabilecekler ise şöyle sıralanabilir:
- Dış değerlendirmede görev alan iç denetçilerin dış değerlendirme konusunda yetkinlikleri artırılmalıdır. Bu amaçla İDKK tarafından kısa süreli programlar yapılarak dış değerlendirmede görev alacak iç denetçilerin dış değerlendirme konu-

sundaki yetkinlikleri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak yetkinlik konusuna daha kapsamlı bir şekilde eğilerek bu konuda geniş kapsamlı eğitim programları düzenlenebilir veya İDKK bünyesinde dış değerlendirme uzmanı kadroları ihdas edilerek dış değerlendirme konusunda uzman personel yetiştirilebilir.

- Dış değerlendirmenin iç denetçilerce iyi anlaşılması ve yararlı sonuçlar elde edilmesi için bu konuda daha detaylı düzenleme yapılmalıdır.
- Dış değerlendirme mevzuatı açısından iç denetçilerin çalışmalarının niteliği üzerine yoğunlaşmış, nicelik konusuna yeterince değinilmemiştir. Oysa performans değerlendirmesi nitelik ve niceliği birlikte barındırmaktadır. Bu nedenle yapılacak düzenlemelerde niceliksel performans konusuna gereken önem verilmelidir.

Sonuç olarak ülkemizde nispeten yeni olan iç denetim kavramı zaman içinde gelişme gösterecektir. Dış değerlendirme konusu ise ilk defa 2012 yılında uygulanmaya başlanmış olup, ilk uygulama örnekleri olmasına rağmen başarılı olmuştur. Gelişime açık yönleri bulunmakla birlikte dış değerlendirme iç denetim birimlerine önemli katkı sağlamakta, iç denetim faaliyetlerinin kamu iç denetim standartlarına ve meslek ahlak kurallarına uygunluğunu sağlamada önemli bir işlev görmektedir.

Kaynaklar:

1. Akyel, Recai.-Köse, Hacı Ömer.(Mart 2010): Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliliği, *Türk İdare Dergisi*, Sayı 466
2. Bozkurt, Paşa. (2013): *Kamu İç Denetçilerinin Performansının Belirlenmesine Etkisi Açısından Dış Değerlendirme*, TODAİE Kamu Yönetimi Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans (İ.Ö.) Dönem Projesi
3. Tortop, Nuri.(Mart 1974): Yönetimin Denetlenmesi ve Denetleme Biçimleri, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1
4. www.idkk.gov.tr, 11.03.2013